

СТАНОВИЩЕ

**върху дисертационен труд за придобиване на научна степен
„доктор на науките” във ВСУ „Черноризец Храбър”**

Изготвил становището: доц. д-р Николина Грозева, катедра „Икономика”, ВСУ „Черноризец Храбър”, направление 3.8. Икономика, въз основа на Заповед №№ 875/26.11.2025 на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Автор на дисертационния труд: д-р Агнешка Якубовска

Тема на дисертационния труд: „Намаленият потенциал на пазарите на труда, породен от неравенствата в здравния статус в ЕС-27“ (Потерянный потенциал рынков труда в перспективе неравенства здоровья в ЕС-27)

I. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд.

Представеният за становище дисертационен труд обхваща 274 страници и включва увод, пет глави, заключение, обширна библиография от 290 източника и приложения. Структурата е логическа и ясна, отразяваща последователно взаимовръзките от теоретичния фундамент през методологическата рамка до задълбочения емпиричен анализ. Включването на 36 таблици и 74 фигури значително подпомага визуализацията и анализа на данните.

В увода са обосновани актуалността, целта, задачите, обектът, предметът и научните хипотези на изследването. Темата е изключително актуална и от стратегическо значение за Европейския съюз, засягайки пресечната точка на застаряването на населението, епидемията от хронични незаразни заболявания, здравните неравенства и икономическата производителност.

Анализът в главите е всеобхватен и последователен. Първата глава поставя солидна теоретична основа, разглеждайки здравния капитал като критичен компонент на човешкия капитал. Втора глава представя авторската методологична рамка, включваща иновативни инструменти за измерване на здравните неравенства и конвергенцията. Трета и четвърта глава разкриват в емпиричен план отражението на демографската и здравната тежест върху трудовите ресурси в ЕС-27. В пета глава, която е ядрото на изследването, са приложени методи за бета- и сигма-конвергенция, за да се тестват

хипотезите за сближаване между „старите“ и „новите“ държави-членки.

Заклучението е добре структурирано и ясно обобщава основните изводи, потвърждавайки формулираните хипотези.

Като цяло, дисертационният труд е завършен, логически последователна и строго научнообоснована разработка. Той демонстрира отлично владение на теоретични познания, прецизно приложение на методологията и способност за самостоятелно провеждане на комплексно макроикономическо изследване. Цитирането е коректно. Не е установено наличие на плагиатство.

II. Оценка на резултатите и приносите.

Приносите на д-р Якубовска са многостранни и значими, като могат да се категоризират в теоретични, методологически и практически. По-важните от тях са:

- Теоретичен принос: Трудът има значителен принос за обогатяването на теоретичната рамка в областта на икономиката на труда и човешкия капитал. Авторката успешно интегрира здравето като централен икономически ресурс в анализа на пазарите на труда, надхвърляйки традиционните социални интерпретации. Чрез системното прилагане на концепциите за „загубени години живот“ (YLL) и „години, загубени поради инвалидност“ (YLD) като показатели за загубена икономическа производителност, работата предоставя нови перспективи за разбиране на структурните ограничения на трудовия потенциал. Тези приноси мога да оценя като доразвиване и съществено допълване на съществуващото знание.

- Методологически принос: Най-забележителният методологически принос е разработката и прилагането на интегриран подход за оценка на здравните неравенства и процесите на конвергенция в ЕС. Създаването на индикатора за „относителен здравен разрыв“ (RHG) и прилагането на конвергентен анализ (бета и сигма) върху показатели за здраве представлява иновативен подход, който разширява инструментариума на икономическите изследвания. Този методологически апарат позволява не само диагностициране на неравенствата, но и оценка на динамиката им и устойчивостта им във времето. Този принос оценявам като оригинален и съществен за научната практика в тази област.

- Практически и приложен принос: Резултатите от изследването имат пряка и важна приложна стойност. Емпиричното доказателство за трайните здравни неравенства и липсата на значима конвергенция между двата блока от държави в ЕС предоставя ценна информация за политическите решения за формулиране на политики в областта

на общественото здраве, оценка на възвръщаемостта на инвестициите в превенция и ранна интервенция, политики на пазара на труда, кохезионните политики на ЕС по насочване на средства от структурните фондове към региони с най-голяма загуба на здравен капитал. Тези резултати биха били от практическа полза за държавни институции, европейски органи и изследователски центрове.

Обобщената ми оценка е, че изследването на д-р Якубовска предоставя нови и задълбочени разбирания за структурните взаимовръзки между здравето, неравенствата и икономическия потенциал в Европейския съюз. Следователно мога да ги определя като приноси най-общо с научно-приложен характер, които доразвиват и допълват вече съществуващо знание.

III. Оценка на публикациите по дисертацията.

Авторката представя списък от научни публикации, пряко свързани с темата на дисертацията. Той включва 10 статии в рецензирани международни списания, индексирани в Scopus и Web of Science, както и многобройни публикации в национални списания, глави в монографии и доклади от конференции. Публикациите отразяват последователно развитие на изследователската тема и доказват активна и призната научна дейност. Броят, качеството и видимостта на публикациите (посочени 40 цитирания, включително в световноизвестни бази данни) не само отговарят, но и значително надхвърлят изискванията за присъждане на степен „доктор на науките“.

IV. Оценка на автореферата.

Авторефератът е изготвен съгласно изискванията. Той предоставя изчерпателна, точна и ясна представа за целия дисертационен труд. Текстът е добре структуриран и напълно отговаря на предназначението си да информира научната общност за постиженията на изследването.

V. Критични бележки и препоръки.

Работата безспорно се отличава с качесво, което не изключва възможността за критичен поглед, насочен към нейните граници и бъдещо развитие.

Както авторката отбелязва, използването на агрегирани национални данни ограничава възможността за микроикономически анализ на механизмите, чрез които здравните ограничения се превеждат в загуба на производителност на ниво предприятие или индивид. Това е логично насока за бъдещи изследвания.

Времевият обхват на анализа (до преди пандемията от COVID-19), макар и методологически оправдан за изучаване на дългосрочни структурни тенденции, налага предпазливост при обобщения за сегашното състояние. Оценката на последиците от пандемията би била логично продължение на настоящата работа.

Тези ограничения, обаче, не намаляват научната стойност на представените резултати, а по-скоро очертават контекста на тяхната интерпретация и бъдещи насоки.

VI. Заключение.

Представеният дисертационния труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане, както и на разпоредбите в нормативните актове на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Това ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Намаленият потенциал на пазарите на труда, породен от неравенствата в здравния статус в ЕС-27” и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват **за присъждане** на научна степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8. „Икономика“ на д-р Агнешка Якубовска.

Дата: 20. 01.2026г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Николина Грозева)